Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW, MPVO, SCM

Kennis

Van
[redacted]

Datum
11 april 2023

Referentie
38344543

Bijlagen
1

Intern OCW afgestemd
BOA, DE, DOB, DUO, HO&S, IVHO, OCW Open, PDR, CIO Rijk BZK

nota

Reactie op het verslag van het Schriftelijk Overleg Conclusie onderzoek naar het gebruik van afkomstgerelateerde persoonsgegevens (Motie 21)

Aanleiding

Op 16 maart jl. heeft de vaste Kamercommissie voor OCW via een schriftelijk overleg vragen ingediend naar aanleiding van de brief van 25 januari 2023 inzake uitvoering onderzoek naar rechtmatig en behoorlijk gebruik van afkomst-en seksegerelateerde indicatoren[1] (uitvoering Motie 21). In deze nota en brief aan de TK in de bijlage treft u de beantwoording aan voor uw akkoord.

De beantwoording is afgestemd met BOA, DE, DOB, DUO, HO&S, IvhO, OCW Open, het programma tegen Discriminatie en Racisme en de procesmatige vragen zijn afgestemd met CIO Rijk (BZK).

Geadviseerd besluit

U wordt verzocht in te stemmen met de beantwoording en met de verzending naar de Tweede Kamer.

Kernpunten

- Schriftelijke vragen ontvangen over het onderzoek binnen de OCW organisatie naar de uitvoering van motie 21.
- De ingediende vragen betreffen inhoudelijke en technische vragen over de duiding van het begrip behoorlijkheid, de toepassing van de AVG, de pilot onnodige sekseregistratie bij DUO, de reikwijdte van het onderzoek, het opleidingsniveau van ouders met impact op eerstegeneratiestudenten, de gebruikte risicomodellen, de urgentie om discriminatie te stoppen.
- Ook is gevraagd of er contact is geweest met de AP tijdens het onderzoek (neen).
- Bij de beantwoording is onder andere ingegaan op:
    - De toepassing van het begrip behoorlijkheid in het onderzoek. Bij gebrek aan juridische definitie is er gekeken naar wat maatschappelijk acceptabel is en hoe het specifieke doelgebonden gebruik in de eigen maatschappelijke context van elk dienstonderdeel is georganiseerd.
    - De reikwijdte van het onderzoek. Alleen het OCW concern en één ZBO. Er was geen aanleiding meerdere ZBO's en instellingen van het

[1] Kamerstuk 36 200 VIII, nr. 197

veld te betrekken, mede gegeven de stelselverantwoordelijkheid van OCW.
- Het risicomodel van de IvhO. Dit risicomodel maakt geen gebruik van afkomstgerelateerde kenmerken (of een afgeleide daarvan) als indicator.

Toelichting

Politieke context
Naar aanleiding van het rapport 'Ongekend Onrecht' van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kindertoeslag (POK) op 19 januari 2021, zijn twee moties ingediend. Het lid Marijnissen (SP) c.s. verzocht om "een voorstel te doen hoe overal binnen overheidsinstellingen vervuilde data, risicomodellen en het gebruik van nationaliteit worden opgeruimd". Het lid Klaver (GroenLinks) c.s. heeft gevraagd om hierbij niet alleen te kijken naar nationaliteit, maar ook naar etniciteit en geboorteplaats.

Naar aanleiding van de moties heeft het kabinet bij de brief van 8 april 2021 (Kamerstukken 26 643 en 32 761, nr. 751) toegezegd per departement na te gaan of onrechtmatig of ongewenst gebruik wordt gemaakt van afkomstgerelateerde indicatoren (afkomst, nationaliteit, etniciteit (waaronder ras), geboorteland en geboorteplaats) in risicomodellen. Het kabinet hecht er met de Tweede Kamer zeer aan dat discriminatie, zoals bedoeld in artikel 1 van de Grondwet, te allen tijde wordt voorkomen. Het kabinet merkt op dat het gebruik van afkomstgerelateerde persoonsgegevens, zoals nationaliteit, etniciteit of geboorteplaats, alleen is toegestaan als daar een objectieve rechtvaardigingsgrond voor is.

De Tweede Kamer is geïnformeerd over de voortgang van motie 21 vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de brieven van 21 oktober 2021 (Kamerstukken 26 643 en 32 761, nr. 790) en 23 mei 2022 (Kamerstuk 26 643, nr. 855). Het rapport met de resultaten van het onderzoek naar het gebruik van afkomst- en seksegerelateerde indicatoren bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is op 25 januari 2023 aan de Tweede Kamer verstuurd.
In het schriftelijk overleg van 16 maart jl. zijn 13 vragen gesteld door de fracties van de VVD, D66, CDA, PvdA en DENK.

Het doel van de uitvoering van motie 21 is om discriminatie te voorkomen door het onrechtmatig en oneigenlijk (of onbehoorlijk) gebruik van afkomstgerelateerde gegevens in risicomodellen en verwerkingen tegen te gaan. Naast de aandacht voor publieke waarden en ethische vraagstukken blijft onverkort aandacht voor adequate naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van belang. De AVG vereist dat elk te gebruiken persoonsgegeven strikt noodzakelijk is om het doel te bereiken, het doel gerechtvaardigd is, én bijzondere persoonsgegevens -zoals etniciteit- níet

gebruikt worden, tenzij expliciet en aantoonbaar aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.